

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ**

**Трајан Балканов
Бистра Ангеловска**

ФАРМАКОЛОШКА ТЕРАПИЈА НА БОЛКА

ШТИП, 2014

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ

Трајан Балканов, д-р на медицински науки
Бистра Ангеловска, д-р на фармацевтски науки

ФАРМАКОЛОШКА ТЕРАПИЈА НА БОЛКА

- рецензирана скрипта -

Штип, 2014

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ

Автори:

Трајан Балканов, д-р на медицински науки
Бистра Ангеловска, д-р на фармацевтски науки

ФАРМАКОЛОШКА ТЕРАПИЈА НА БОЛКА

Рецензенти:

Проф. д-р Ордан Нојков
Проф. д-р Никола Лабачевски

Лектор:

Даниела Такева

Техничко уредување:

Марија Дарковска-Серафимовска

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Електронско издание

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

616-009.7-085.212(076)
615.212:616-009(076)

БАЛКАНОВ, Трајан
Фармаколошка терапија на болка [Електронски извор] : рецензирана скрипта/
Трајан Балканов, Бистра Ангеловска. – Текст, илустр. - Штип :
Универзитет „Гоце Делчев“, Факултет за медицински науки, 2014

Начин на пристап (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/naslovna.php> -
Наслов преземен од екранот. – Опис на изворот на ден 3.06.2014. –
Библиографија: стр.181-182

ISBN 978-608-244-051-4

1. Ангеловска, Бистра [автор]
а) Болка – Медикаментозна терапија – Прирачници

COBISS.MK-ID 96428298

ПРЕДГОВОР

Ова учебно помагало, скрипта, првенствено им е наменета на студентите од втор циклус на студии (дипломирана медицинска сестра/техничар, специјализирана за анестетичар) кои го слушаат овој предмет на Факултетот за медицински науки, односно ја изучуваат оваа проблематика само еден семестар.

Болката како непријатно чувство е најчестиот симптом што пациентот го доведува кај лекарот. Таа е чест симптом којшто ги следи многу заболувања, нарушувања и оштетувања на ткивата, па се смета за важен „сигнал“ за болест, односно важен дијагностички параметар во откривањето на болестите. Болката значително ги нарушува и квалитетот на животот и работната способност на пациентот, па ублажувањето на болката е една од најхуманите цели на современата медицина.

Токму затоа, при пишувањето на оваа скрипта основната идеја беше да се запознаат студентите со најосновните процеси коишто се случуваат во организмот при болка, односно со механизмот на настанување и пренесување на болниот импулс, видовите на болка и терапијата на некои поважни болни состојби.

Со ова учебно помагало, исто така, се обидовме да дадеме приказ на најосновните карактеристики на повеќето лекови коишто денес се користат во секојдневната пракса, но и посебно да ги истакнеме сите детали што се важни за нивната употреба во терапијата на болка.

Во оваа скрипта се обидовме целата обемна и комплексна материја да им ја приближиме на студентите на еден едноставен и разбирлив начин.

На крајот мора да се нагласи дека оваа скрипта целосно одговара на наставниот план и на Предметната програма по Фармаколошка терапија на болка за студентите од втор циклус на студии. Сепак, скриптата може да ја користат и студентите од прв циклус на студии, како прирачник за брзо повторување, потсетување и надградување на претходно наученото.

Од авторите

СОДРЖИНА

ПОИМ ЗА БОЛКА.....	9
КЛАСИФИКАЦИЈА НА БОЛКАТА.....	9
Механизмот на настанување и пренесување на болниот импулс.....	9
Видови болка.....	13
Ендогени опиоидни пептиди и опиоидни рецептори	15
Можни механизми на дејствување на лековите за отстранување на болката.....	15
Целта на терапијата на болка.....	16
АНАЛГЕТИЦИ.....	17
Опиоидни аналгетици.....	17
Механизам на дејство.....	18
Фармаколошки дејства.....	19
Фармакокинетика.....	20
Тераписка употреба.....	21
Несакани дејства, интеракции и контраиндикации.....	21
Хронично труење со морфин (морфиноманија).....	22
Акутно труење со опијатни аналгетици.....	23
Особини на одделни опиоидни аналгетици.....	25
Неопиоидни аналгетици.....	25
Антипиретични аналгетици (НСАИЛ).....	26
Простагландини.....	26
Механизам на дејството на антипиретичните аналгетици.....	28
Фармаколошки дејства.....	29
Неселективни СОХ инхибитори.....	29
Ацетилсалицилна киселина.....	30
Фармаколошки дејства.....	31

Фармакокинетика.....	32
Несакани дејства.....	32
Контраиндикации, мерки на претпазливост, интеракции.....	33
Тераписка примена.....	33
Пиразолони.....	33
Парацетамол.....	33
Други нестероидни антиинфламаторни лекови (НСАИЛ).....	34
Селективни COX ₂ инхибитори.....	35
Комбинирани аналгоантипиретични препарати.....	35
Адјувантни аналгетици.....	38
Комбинација на аналгетици.....	41
ТЕРАПИЈА НА СПЕЦИФИЧНИ БОЛНИ СОСТОЈБИ.....	43
Дијабетична невропатија.....	43
Постхерпетична невралгија.....	43
Дисменореја.....	44
Болка во грбот.....	44
Нарушувања на мускулно-скелетниот и на зглобниот систем.....	45
Главоболка	46
Мигрена.....	46
5-HT ₁ агонисти.....	48
Механизам на дејство.....	48
Клиничка примена.....	48
Несакани дејства.....	49
Профилакса на мигрена.....	49
Тензиона главоболка.....	50
Литература.....	52